

Nieuwsbericht 5 augustus 2016

Wet verbeterde premieregeling

Op 14 juni 2016 nam de Eerste Kamer de Wet verbeterde premieregeling aan. Per brief van 4 juli 2016 heeft Staatssecretaris Jetta Klijnsma laten weten dat de Koning het wetsvoorstel heeft bekrachtigd. De wet treedt op 1 september 2016 in werking.

De Wet verbeterde premieregeling wijzigt het wettelijk kader voor premie- en kapitaalovereenkomsten op die manier dat variabele, risicodragende pensioenen mogelijk worden na pensioendatum. Aan de vormgeving en de uitvoering van deze variabele pensioenuitkeringen zijn voorwaarden gesteld.

De Wet verbeterde premieregeling is een samenvoeging van het initiatiefwetsvoorstel uitbetaling pensioen in pensioeneenheden van Helma Lodders (wetsvoorstelnummer 34 255) en het wetsvoorstel variabele pensioenuitkering (wetsvoorstelnummer 34 343) ingediend door Jetta Klijnsma. Op verzoek van de Tweede Kamer zijn beide wetsvoorstellen op 29 februari 2016 samengevoegd tot het Wetsvoorstel verbeterde premieregeling. Geprobeerd is om van beide wetsvoorstellen de beste elementen te behouden. De behandeling van het Wetsvoorstel verbeterde premieregeling vond plaats onder hetzelfde wetsvoorstelnummer als het initiatiefwetsvoorstel van Lodders, namelijk 34 255.

Inleiding

De Wet verbeterde premieregeling geeft deelnemers aan een premie- of kapitaalovereenkomst de mogelijkheid om op pensioendatum een keuze te maken tussen een vast (gegarandeerd) pensioen en een variabel (risicodragend) pensioen na pensioendatum waarvan de hoogte van de pensioenuitkering samenhangt met de waarde van de onderliggende beleggingen. De naam van de wet doet suggereren dat de premieregeling er beter van wordt. Echter omdat de pensioenuitkering samenhangt met de waarde van de onderliggende beleggingen, kan de pensioenuitkering in de loop van de tijd ook lager worden. Let daar dus op in de communicatie.

De vraag om wetgeving die het mogelijk maakt om het pensioenkapitaal door te beleggen na de pensioendatum werd ingegeven vanwege de onwenselijke situatie die het huidige wettelijk kader oplevert voor deelnemers die op de pensioendatum een pensioenuitkering moeten aankopen. Vóór inwerkingtreding van de Wet verbeterde premieregeling is de deelnemer verplicht om op de pensioendatum het gehele kapitaal aan te wenden voor de aankoop van een levenslang pensioen. Dit wordt ook wel het conversierisico genoemd. De hoogte van de pensioenuitkering hangt sterk samen met de hoogte van de rente.

Daarnaast bestaat er een zogenoemd beleggingsrisico. Beleggingen van het pensioenkapitaal vinden plaats via het life cycle beginsel. Dat betekent dat de wijze van beleggen onder meer samenhangt met de leeftijd van de deelnemer. Hoe ouder de deelnemer, des te minder risicovol er belegd wordt. Tien jaar voor de pensioendatum wordt het beleggingsrisico zodanig afgebouwd dat de deelnemer nauwelijks risico loopt met zijn beleggingskapitaal. De beleggingshorizon van de deelnemer wordt hierdoor verkort, waardoor er wellicht minder rendement gemaakt wordt dan misschien mogelijk is.

De Wet verbeterde premieregeling neemt het conversierisico op pensioendatum en het (onnodig) verkorten van de beleggingshorizon weg, waardoor het pensioenresultaat van een deelnemer zou kunnen verbeteren, wel met een risico voor deze deelnemers.

Belangrijke elementen nader uitgewerkt

De wet verbeterde premieregeling heeft een aantal belangrijke elementen in zich, die hieronder nader worden uitgewerkt.

Vast of variabel

Op de pensioendatum kan een deelnemer kiezen voor een pensioen dat vast, variabel of voor een gedeelte vast en een gedeelte variabel is. Kiest een deelnemer voor een variabel pensioen, dan kan op de pensioendatum worden overeengekomen dat dit variabel pensioen na verloop van tijd overgaat in een minder volatiele pensioenuitkering. Echter, wanneer een deelnemer eenmaal gekozen heeft voor een variabele pensioenuitkering, blijft de pensioenuitkering ook variabel. Deze variabele pensioenuitkering kan na de pensioendatum niet worden omgezet in een vaste pensioenuitkering.

Wat wel mogelijk is, is om op pensioendatum voor een uitgestelde vaste pensioenuitkering (deferred annuity) te opteren. Een deelnemer kiest er in zo'n geval op de pensioendatum voor om na een bepaalde periode waarin de deelnemer een variabel pensioen ontvangt, over te gaan op een vaste pensioenuitkering. Die keus moet echter al op pensioendatum vast staan. Een deel van het pensioenkapitaal wordt namelijk op pensioendatum gebruikt voor de financiering van een variabel pensioen. En een deel wordt op pensioendatum gebruikt voor de aankoop van een uitgestelde vaste pensioenuitkering.

Default = vaste pensioenuitkering

Uit het nieuwe artikel 63b lid 4 van de Pensioenwet volgt dat de default voor deelnemers een vaste uitkering is. Een deelnemer met een premieregeling moet echt heel bewust en expliciet kiezen voor een variabele pensioenuitkering. Als de deelnemer niet kiest, dan krijgt hij automatisch een vaste uitkering (de default dus).

Als de deelnemer bij de afbouw van het risico, dus zo'n 10 jaar voor de pensioendatum, aangeeft dat hij de voorkeur heeft voor een variabele pensioenuitkering na pensioendatum, wordt de default voor deze deelnemer een variabel pensioen. Voor deze deelnemer wordt het beleggingsrisico niet afgebouwd voor de pensioendatum, omdat men ervanuit gaat dat ook na de pensioendatum wordt door belegd met het pensioenkapitaal.

Communicatie en zorgplicht

De keuze voor een vast of variabel pensioen of een combinatie daarvan, heeft gevolgen voor het pensioeninkomen. Deze keuze vergt daarom een zorgvuldige afweging op basis van evenwichtige informatie, die niet alleen de mogelijke voordelen, maar ook de risico's laat zien. Om een weloverwogen keuze mogelijk te maken regelt de Wet verbeterde premieregeling een aantal nieuwe informatieverplichtingen voor pensioenuitvoerders. Deze verplichtingen komen bovenop de eisen op grond van de Wet pensioencommunicatie dat informatie van de pensioenuitvoerder correct, duidelijk en evenwichtig moet zijn en inzicht moet bieden in gevolgen van keuzes. Bovendien

moet de informatie aansluiten bij de informatiebehoefte en kenmerken van de deelnemer.

Deelnemers met een premieregeling moeten bij aanvang van de deelname worden geïnformeerd over de mogelijkheid van een variabel pensioen. Daarnaast zijn pensioenuitvoerders verplicht om de deelnemer jaarlijks, en de gewezen deelnemers per vijf jaar, te informeren over de mogelijkheid om op de pensioendatum te kiezen voor een variabel pensioen. Uiteraard moet er ook op de pensioendatum informatie worden versterkt over de mogelijkheid te kiezen voor een variabel pensioen.

Om de deelnemer in staat te stellen een weloverwogen keuze te maken tussen vast of variabel of een combinatie, zal de pensioenuitvoerder hem niet alleen moeten inlichten over het verschil in verwachte pensioenuitkering, maar ook over de mate van onzekerheid. In het nieuwe artikel 63b van de Pensioenwet wordt de informatieverstrekking geregeld voor de "eigen" pensioenuitvoerder van de (gewezen) deelnemer. Deze pensioenuitvoerder moet voorafgaand aan de ingangsdatum van het pensioen de keuze tussen een vaste of een variabele uitkering of een combinatie daarvan, voorleggen aan de deelnemer.

Pensioenuitvoerders kunnen in hun informatieverstrekking gebruik maken van standaardmodellen, zodat de informatie van verschillende pensioenuitvoerders vergelijkbaar is voor deelnemers. Pensioenuitvoerders en de toezichthouder worden betrokken bij het opstellen van de standaardmodellen. Deze standaardmodellen zijn ten tijde van publicatie van dit nieuwsbericht nog niet beschikbaar.

Met het oog op een passend beleggingsbeleid dient de pensioenuitvoerder in de opbouwfase de voorkeur van de deelnemer of gewezen deelnemer voor een vaste of een variabele uitkering uit te vragen. Dit gebeurt zodra dit relevant wordt voor de beleggingen. Hierbij informeert de uitvoerder de deelnemer of gewezen deelnemer over de risico's. Dit wordt vastgelegd in artikel 14d van het Besluit uitvoering Pensioenwet. Normaal gesproken wordt het beleggingsrisico ongeveer 10 tot 15 jaar voor de pensioendatum afgebouwd. Dat betekent dus dat op dat moment bij de deelnemer wordt uitgevraagd of de deelnemer er de voorkeur aan geeft om op pensioendatum het pensioenkapitaal door te beleggen of niet. Het beleggingsbeleid wordt op dat moment aangepast aan de voorkeur die de deelnemer heeft.

Communiceren in scenario's

De Wet pensioencommunicatie regelt de weergave van ouderdomspensioen in drie scenario's. Dit zal gebeuren met behulp van een uniforme rekenmethodiek (URM), welke naar verwachting in 2017 gereed is. Door middel van een verwacht pensioenbedrag, een pessimistisch pensioenbedrag en een optimistisch pensioenbedrag krijgt de deelnemer een beeld van de hoogte van het pensioeninkomen en de risico's. Voor de informatiebepalingen in de Wet verbeterde premieregeling is aangesloten bij deze scenario's.

Voor de periode tot aan invoering van de uniforme rekenmethodiek (URM) wordt in artikel 54 van het Besluit uitvoering Pensioenwet een tijdelijke regeling voor uniforme informatieverstrekking geïntroduceerd. Het risico ten aanzien van de hoogte van de variabele uitkering wordt in de tijdelijke regeling weergegeven op basis van drie rendementen. Deze rendementen worden door DNB op kwartaalbasis beschikbaar gesteld.

De deelnemer wordt niet alleen geïnformeerd over het bedrag van de verwachte uitkering op de pensioendatum, maar ook over de bedragen op basis van een slecht weer en goed weer scenario. De deelnemer krijgt zodoende ook inzicht in het neerwaartse risico van de variabele pensioenuitkering.

De pensioenuitvoerder dient de verwachte hoogte van de variabele pensioenuitkering en bijbehorende risico's op afwijkingen niet alleen op de pensioendatum te laten zien, maar ook per tien jaar na pensioendatum. Dit omdat het risico op afwijkingen ten opzichte van de verwachte pensioenuitkering toeneemt naarmate de horizon langer wordt.

Life cycle en prudent person

Op grond van artikel 135 van de Pensioenwet moet een pensioenfonds een beleggingsbeleid voeren dat in overeenstemming is met de prudent person regel. Dat betekent dat een pensioenfonds zich bij het beleggingsbeleid gedraagt als een goed huisvader en handelt in het belang van de aanspraak- en pensioengerechtigden.

In de Wet verbeterde premieregeling wordt ten aanzien van de prudent person regel nader geconcretiseerd dat pensioenuitvoerders van premieovereenkomsten en van variabele uitkeringen rekening moeten houden met de leeftijd van de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Het beleggingsbeleid dat gevoerd wordt bij een variabele pensioenuitkering moet aansluiten bij de resterende levensverwachting van de betreffende pensioengerechtigde.

In artikel 52 van de Pensioenwet is de zorgplicht van premieovereenkomsten met beleggingsvrijheid in de opbouwfase geregeld. In de Pensioenwet wordt een nieuw artikel 52a geïntroduceerd waarin een zorgplicht bij premieovereenkomsten zonder beleggingsvrijheid en een zorgplicht voor variabele uitkeringen wordt vastgelegd. Hierdoor wordt wettelijk verankerd dat pensioenuitvoerders bij de uitvoering van premie- of kapitaalovereenkomsten in het belang handelen van hun (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

Over de zorgplicht en de toepassing van het life cycle beleggen is veel gediscussieerd. Per brief van 10 juni 2016 heeft Klijnsma een toelichting gegeven op het life cycle beleggen. Na gesprekken met pensioenuitvoerders is Klijnsma het met de pensioenuitvoerders eens dat het nieuwe artikel 14d van het Besluit uitvoering Pensioenwet te weinig ruimte laat voor andere methoden om het neerwaarts risico van deelnemers te dempen. Pensioenuitvoerders krijgen mogelijkheden voor een andere invulling van dit principe dan door middel van een life cycle, mits zij kunnen onderbouwen dat hiermee het neerwaartse risico vóór de pensioendatum afdoende wordt gedempt, zonder dat dit in het nadeel is van de overige deelnemers. DNB zal de effectiviteit van de bescherming toetsen en bezien of de invulling in overeenstemming met de bestaande wet- en regelgeving.

Projectierente

De projectierente bepaalt de hoogte van het pensioen op de pensioeningangsdatum en is de basis voor het verdere verloop van de hoogte van het pensioen. Op het moment dat het rendement hoger is dan het veronderstelde rendement (de gehanteerde projectierente) wordt de pensioenuitkering naar boven bijgesteld. Logischerwijs wordt de pensioenuitkering naar beneden bijgesteld als blijkt dat het rendement lager is dan verondersteld.

Over de hoogte van de projectierente en de toepassing van de projectierente is veel gediscussieerd. In een eerder stadium kon voor de projectierente gebruik worden gemaakt van het verwacht rendement. Uiteindelijk is besloten om de projectierente gelijk te laten zijn aan de risicovrije rente voor pensioenfondsen (rentetermijnstructuur).

Spreiding van financiële schokken

Het variabel pensioen beweegt mee met financiële schokken. In een van de eerdere voorstellen was de periode waarover financiële schokken mochten worden uitgesmeerd 5 jaar. Na bespreking in de Eerste Kamer is deze periode aangepast naar 10 jaar waarover schokken mogen worden uitgesmeerd. Het achterliggende doel van deze uitbreiding van de periode, is dat de variabele pensioenuitkering minder volatiel zal zijn dan wanneer een periode van 5 jaar wordt gehanteerd. Deze wijziging wordt meegenomen in de Veegwet 2017.

Shoprecht

Voor deelnemers met een premieregeling bij een pensioenverzekeraar of PPI gold altijd al een shoprecht. Een deelnemer is op de pensioendatum vrij om te shoppen met zijn pensioenkapitaal, om op die manier een voor hem zo goed mogelijk pensioen te kunnen aankopen. Dit is vastgelegd in artikel 81 van de Pensioenwet en wijzigt niet met de komst van de Wet verbeterde premieregeling.

De Wet verbeterde premieregeling introduceert in artikel 80 van de Pensioenwet een shoprecht voor deelnemers met een premieregeling bij een pensioenfonds. Aan dit shoprecht zijn echter voorwaarden verbonden. Een pensioenfonds is verplicht om mee te werken aan het verzoek van de deelnemer om te shoppen als het pensioenfonds uitsluitend variabele uitkeringen voert en het pensioenkapitaal na overdracht wordt aangewend voor een vastgestelde uitkering. Of andersom, als het pensioenfonds uitsluitend vastgestelde uitkeringen uitvoert en het pensioenkapitaal na overdracht wordt aangewend voor een variabele uitkering.

Ingangsdatum en evaluatie

De Wet verbeterde premieregeling treedt op 1 september 2016 in werking. In de wet is opgenomen dat de wet drie jaar na de inwerkingtreding zal worden geëvalueerd.

Disclaimer

Swalef streeft er naar de informatie correct en actueel te houden. Aan de informatie die is verstrekt kunnen echter geen rechten worden ontleend. Swalef aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor de inhoud en informatie.